

Oscarsborg Festnings Venner 25 år

---

25 år for «Borgen»

Grunnlaget for stiftelse 9. april 1984 var at mange observerte forfall av bygninger, kanoner og anlegg på Oscarsborg festning. Takket være positivt innstilte Kommandanter og Forsvaret har vi fått operere med våre aktiviteter og bidrag.

Våre formål har i hovedsak vært uendret fra stiftelsen. Vi skal verne om festningen og dens historiske anlegg. Vi skal styrke interessen og kunnskapen om dens historiske og kulturelle betydning. Opprinnelig skulle vi arbeide for etablering av et festningsmuseum.

Vi var pådrivere for dette, og da museet åpnet i 1995 endret vi formålet til å støtte driften av museet. Og det gjør vi fortsatt med gaver og praktisk arbeid. Og vi skal samle medlemmene til både hygge og inspirasjon.

Dette heftet gir et utdrag av hva vi har utrettet. Takket være entusiasme, dugnadsånd og evne til å påta oss både små og store oppgaver har vi lykket med dette.

Og hva med fremtiden? Heldigvis er festningens Kommandant og Nasjonale Festningsverk opptatt av å bevare verdigheten og anleggene i samspill med kultur, næring og andre sivile aktiviteter. Vi har forfalte bygninger å ta fatt på, vi har avstandsmerkene langsmed fjorden som snart er borte. Og busk og kratt gror opp igjen slik at øks og motorsag må være slipt og trimmet. Og kulturen på borgen blomstrer, mange arrangementer trenger vår assistanse.

Vi har nå vel 350 medlemmer. Nye medlemmer ønskes velkommen. Som medlem støtter og bidrar du til interessen og kunnskapen om et av Norges viktigste historiske anlegg.

Leder for Oscarsborg Festnings Venner ved 25-årsjubiléet i 2009

Tore Glenne

Kjære festningsvenner!

Oscarsborg Festning har med sin 160 års historie hatt en sentral plass som nasjonalsymbol for selvstendighet, motstands- og frihetskamp.

For 25 år siden var det et lokalt initiativ, som forsto at det var fare for at dette sentrale kulturminnet var i ferd med å forvitne. Dette var i en periode hvor den kalde krigen var på sitt mest intense og det å komme inn på et lukket militært anlegg var ikke hverdagskost for utenforstående.

Ved at OFV ble etablert, ble det videre samarbeid mellom festningens administrasjon og det lokale miljø formalisert. Det har nok til tider vært en utfordring for Forsvaret å håndtere den kreativitet, de utspill og den iver venneforeningen gjennom alle disse årene har lagt for dagen. Sett i ettertid er det lett å se at OFV har vært en pådriver med ubyråkratisk handlekraft for å holde festningens historie og kulturminner i hevd. Her kan blant de mange bidrag nevnes: Maling av hovedbatteri, flomlys, markering av Oberst Eriksen minne, rydding av skanser, formidling, konserter, finansiell støtte.

Ved tusenårsskiftet var Europas blokkdannelse slutt og i Norges sikkerhets og utenrikspolitikk ble invasjonforvaret forlatt. Oscarsborg Festning som operativ base, ble som mange andre garnisoner avviklet.

En ny og krevende tid starter for Oscarsborg. Festningen skal under forvaltning av Nasjonale Festningsverk utvikles i en kommersiell retning, under mottoet «Nytt liv på militærhistorisk grunn». Det å skape børs og katedral er en krevende balansegang. I denne tiden har venneforeningens engasjement og støtte vært av uvurderlig hjelp for å slå ring om kulturminnet Oscarsborg.

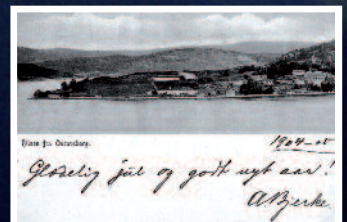
Kommandanten, Oscarsborg Museum, Nasjonale Festningsverk og de sivile næringsdrivende er avhengige av at festningen har et lokalt engasjement. Det er kun gjennom aktiv og balansert bruk at festningen kan utvikles som et av Norges fremste kulturminner.

Jeg takker Oscarsborg Festnings Venner for engasjementet og støtten i min periode som kommandant. Det er med stor glede og beundring jeg gratulerer Oscarsborg Festnings Venner med 25 års markeringen og ser frem til fortsatt samarbeide med festningsvennene.

Øivind Sjuls,
Kommandant i 2009

Oscarsborg Festnings Venner 25 år

OSCARSBORG

– festning med stolt og dramatisk historie

Blant alle de gamle festningene rundt om i Norge står Oscarsborg i en særstilling både i fjern og nær historie. Festningens betydning 9. april 1940 er velkjent. Det var her oberst Eriksen og hans lille styrke ga Blücher nådestøtet, noe som gjorde det mulig for konge, regjering og Storting å flykte i sikkerhet for den tyske invasjonstyrken. Uten denne innsatsen ville norsk krigshistorie sett annerledes og verre ut.

Allerede i kong Christian IVs regjeringstid under den såkalte «Hannibalsfeiden» 1643–45 ble det bygget blokkhus på Kaholmene for å sikre innseilingen til Christiania. I 1807 ble nesten hele den dansk-norske krigsflåte senket av engelskmennene under slaget på Københavns red. For igjen å kunne sikre innseilingen til Christiania ble det anlagt tre batterier i Drøbaksundet. Disse ble imidlertid nedlagt etter unionen med Sverige i 1814.

Christianiafjorden må forsvares!

Landets myndigheter så likevel at Christianiafjorden ikke kunne ligge uten et forsvar. Etter at det i 1844 kom et forslag om påny å befeste Drøbaksundet, ga Stortinget sin første bevilgning til et festningsanlegg i 1845. Staten kjøpte Kaholmene og i løpet av tre år var første byggetrinn fullført. Deretter ble hovedfortet bygget ferdig i 1853.

Veteraner fra hjemmestyrkene feirer frigjøringsdagen på Oscarsborg.

Da alle anleggene på Kaholmene sto ferdige i 1856 ble Oscarsborg ansett for å være Nord-Europas sterkeste og mest moderne festning. Navnet fikk festningen ved Kong Oscar I's besøk på stedet året før.

Moses, Aron og Josva

Den våpentekniske utviklingen fortsatte imidlertid. For at festningen skulle holde sin posisjon ble et nytt hovedbatteri bygget ferdig i 1893. Her står de berømte kanonene Moses, Aron og Josva – festningens hovedattraksjoner også i dag. Med sine truende kanoner og sin undersjøiske mur var Oscarsborg den siste absolutte sperringen for et sjøveis angrep på hovedstaden. Festningen hadde avgjørende betydning for svenskernes

Dette flomlyset ble tent 9. april 1990, satt opp av Venneforeningen.

holdninger under unionsoppløsningen i 1905. Festningens betydning i 1940 er velkjent.

Etter krigen ble festningens rolle mindre og mindre viktig i en militærstrategisk forstand, men like fullt har den militære opplærings- og øvelsesaktiviteten opp til 2002 ført til at Oscarsborg har vært et vitalt militært aktivitetssenter i indre Oslofjord. I dag

er de kulturhistoriske perspektivene trådt i forgrunnen, og festningens militære rolle avsluttet.

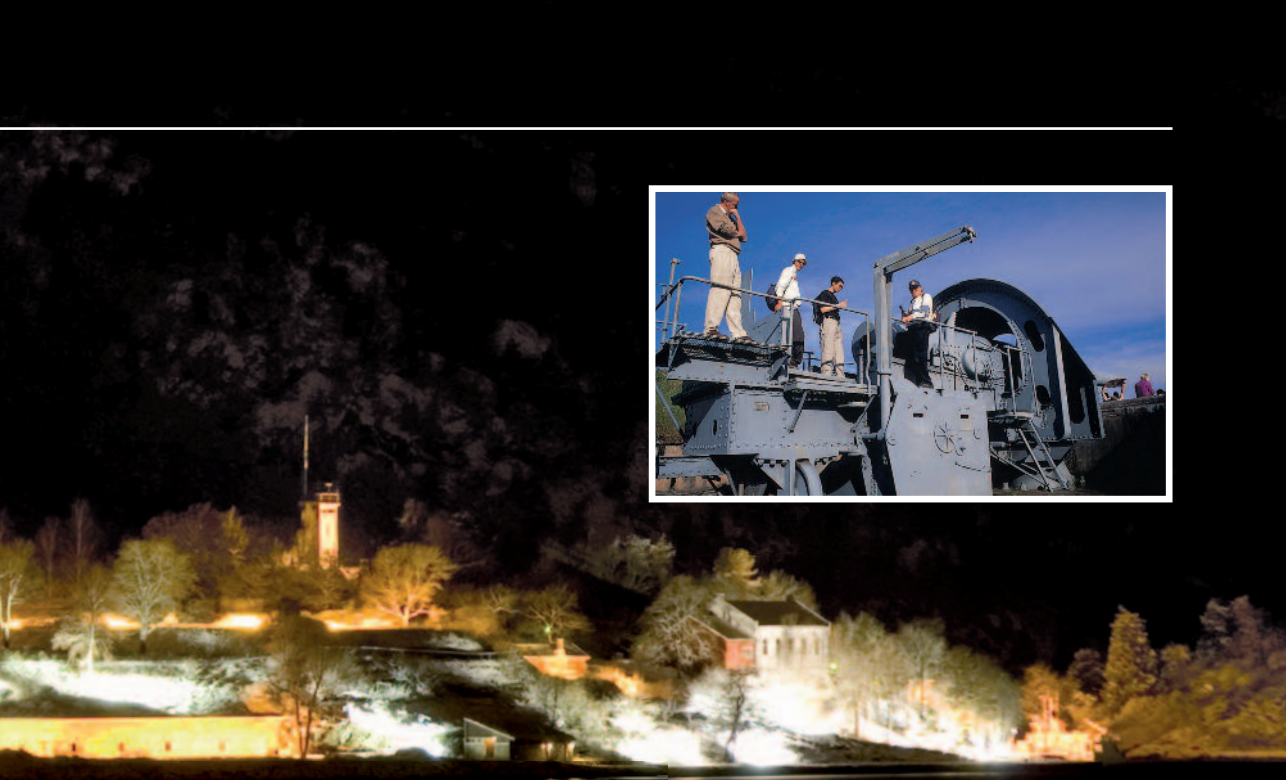
Oscarsborg Festnings Venner (OFV) ble stiftet 9. april 1984 som en støtteforening basert på personlig medlemskap. Noen lokale entusiaster hadde med bekymring registrert at festningens bygninger, festningsverk og kanoner holdt på å forfalle.

Etter kontakt med festningens kommandant fikk foreningen tillatelse til å engasjere sine medlemmer i vedlikehold av kanoner og anlegg på dugnad. Siden har foreningens medlemmer nedlagt et stort arbeid på Oscarsborg, på anleggene på landsiden og på Håøya.

Flomlysanlegget som viser festningen i all sin prakt nattestid og i den mørke årstid, er

© JOAR FOTO

kanskje venneforeningens største bidrag til å framheve Oscarsborg som den perle den er.

Vi retter en takk til alle Kommandanter og militære myndigheter som har gitt vår sivile organisasjon anledning til å gjennomføre oppgavene.

En ny tid med nye utfordringer

Oscarsborgs Festnings fremtid og oppgaver forandrer seg. I øyeblikket er den militære aktiviteten over. Nå er det museet, omvisningene og annen virksomhet som overtar. Festningen er åpen for publikum og tilstrømningen øker. I denne nye situasjonen

vil OFV arbeide for å ta vare på de historiske anleggene og opprettholde verdigheten og det historiske miljøet. For å oppnå dette vil vi samarbeide med kommandanten ved Oscarsborg Festning, museet og alle andre som har virksomhet der.

OFVs formål:

- Arbeide for å verne om Oscarsborg Festning og dens historiske anlegg.
- Støtte driften av Oscarsborg Museum ved aktiv arbeidsinnsats og tilskudd av midler.
- Styrke interessen og kunnskapen om festningen og dens historiske og kulturelle betydning.
- Medvirke til sammenkomster for foreningens medlemmer og andre interesserte.

Et kvart århundre ...

Oscarsborg Festnings Venner (OFV) ble etablert 9. april 1984.

Forsvars- og kulturinteresserte personer observerte at deler av festningens anlegg, bygninger og kanoner forfalt, og at de militære myndigheter ikke hadde vilje til å ta vare på dette unike historiske minnesmerket.

Vi retter en takk til alle Kommandanter og militære myndigheter som har gitt vår sivile organisasjon anledning til å gjennomføre oppgavene.

Ledere i OFV

1984 – 1984	Terje Lund (interimstyre)
1984 – 1994	Olav Sandsmark
1995 – 2002	Leif Thv. Tomter
2003 – 2004	Tore Glenne
2005 – 2006	Ruth Lilian Brekke
2007 –	Tore Glenne

Æresmedlemmer

Tidligere Kommandanter
Tidligere Kommandanter
Tore H. Eriksen
Nic. Bjerknæs
Bernhard Magnussen
Olav Sandsmark
Kjell B. Johansen
Leif Thv. Tomter
Øivind Edsem
Vreni Folkvord

Publikum har tatt «Borgen» i bruk – dette har vi jobbet for i 25 år.

Oppussing av kanonene i hovedbatteriet.

Kanonene ble sandblåst, all rust og gammel maling ble fjernet, og kanonene ble malt på nytt. Arbeidet ble gjort så grundig at det tok mange år før det var nødvendig med ny maling. Arbeidet startet i 1986 og avsluttet i 1988.

Den gangen måtte medlemmene som utførte jobben utstyres med adgangskort til festningen.

Selveste «Oslokrana» måtte i aksjon for å heve Blüchers ankere.

© JOAR FOTO

Blüchers to ankere og ankerkjetting

Ideen til hevingen ble født da noen driftige karer på en båttur passerte over Blücher. «Var det to eller tre propeller på Blücher som ble tatt opp? Det var tre, men hvorfor ikke få opp ankrene og noe kjetting?». Nærmest så tilfeldig kan en ide oppstå. Etter søknad fra OFV til Høvding Skipsopphugging, som eide Blücher, ble tillatelsen gitt under forutsetning at skipet ikke måtte skades og ansvar og kostnader måtte bæres av OFV. Og med behørig tillatelser fra myndighetene ble begge ankrene og kjetting hevet 5. mars 1990. 9. april 1990 ble det ene ankeret avduket i Badeparken i Drøbak, det andre ankeret overtok Høvding Skipsopphugging som nå står ytterst på Aker Brygge i Oslo. Lenker av ankerkjettingen ble satt på teakplater og solgt som «suvenerir». Prosjektet ble i hovedsak finansiert av A/S Norske Shell og Oslo Havnevesen stilte gratis med «Oslokrana».

Gaver

OFV ga maleriene av Prins Christian Frederik, Oberst Eriksen og Oberst Stang som henger på veggen i daværende offisersmesse, nå salongen til Restaurant Kommandanten i Hovedfortet.

© JOAR FOTO

Flombelysning

Etter modell fra Akershus Festning oppsto ideen om flombelysning av festningen. Det var en utfordring å få et «ja»

i 1987 da festningen var en operativ militær enhet. Men forsvaret aksepterte planen, og 9. april 1990 ble lyset tent, samtidig med avdukingen av ankeret i Badeparken. Det var et stort øyeblikk for OFV å markere 50 årsdagen for angrepet på Norge på den måten. Flomlysanlegget ble finansiert ved gaver fra rederier og Philips som leverte anlegget.

Besøksvirksomheten på Oscarsborg

Før i tiden stod det skilter rundt militæranleggene på Oscarsborg – «Hold 50 meter fra land!». Det var en uvant tanke med besøk av sivile for å se og høre om anleggene. Men i 1987 ble de første guidede turene startet. Publikum måtte melde seg på med navn og «nummer» på Turistkontoret i Drøbak. Og guidingen ble utført av noen elever på Kystartilleriets Befalskole. Første året ble ca. 1500 personer vist rundt og informert.

Interessen for besøk ble stor, og da vi annonserte «åpen dag» den 4. juni 1989 kom det ca. 12000 besøkende!

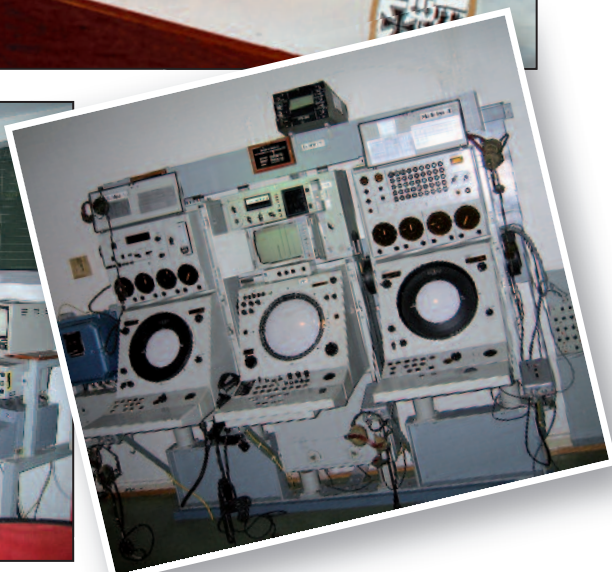
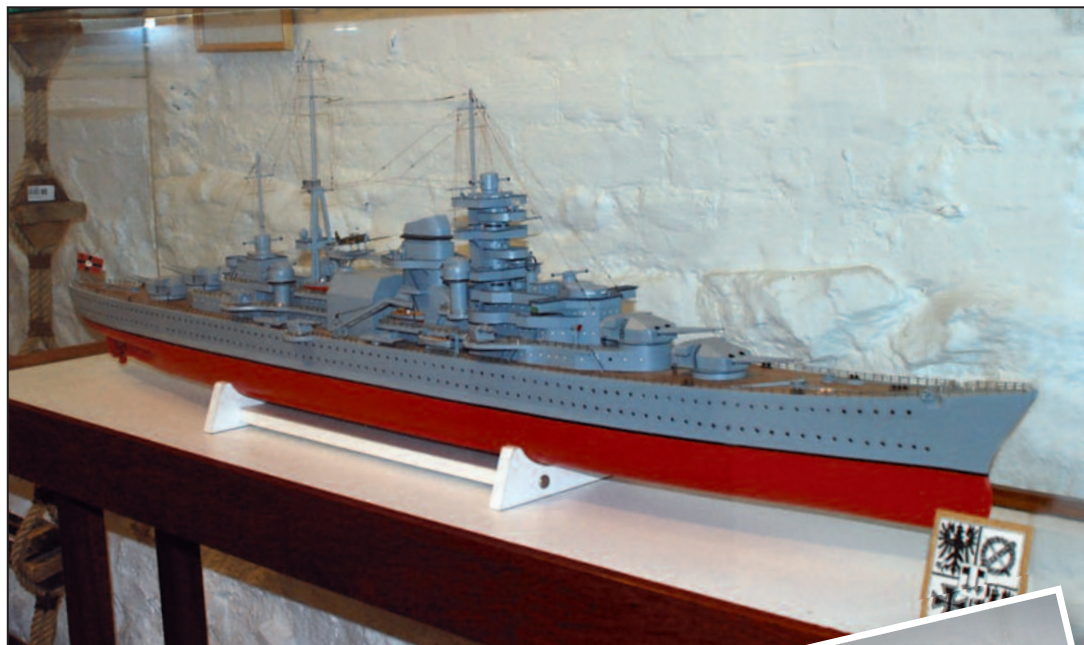
I dag utføres guidingen av Oscarsborg Museum. I 2008 ble det gjennomført mer enn 600 turer og over 20 000 personer fulgte guidene.

Seiersten Skanse, Veisvingbatteriet og Haubitzbatteriet på Håøya

Oscarsborg Festningsverk består av mange anlegg i tillegg til Kaholmene og Bergholmen. Seiersten Skanse og Veisvingbatteriet var populære turmål, men de var grodd igjen av trær og kratt. Seiersten Skanse ble også en gang i tiden brukt som motocrossbane. OFV fikk oppdraget med ryddingen. Kystkulturstien fra Follo Museum til Husvik ble etablert, og med midler fra Akershus Fylkeskommune ble både skilting og maskinelt arbeid betalt. Etter tusenvis av dugnadstimer kunne daværende Forsvarsminister Johan Jørgen Holst åpne anleggene den 23. august 1992.

Haubitzbatteriet på Håøya ble også sikret og ryddet for trær i perioden 1995 til 1999.

Oscarsborg Museum

OFV var pådrivere for etablering av museet. Museet ble markert åpnet av Kong Harald i forbindelse med frigjøringsjubileet 6. mai 1995. OFV har bidratt med noen midler, men det er innsatsen fra ivrige medlemmer som er verd å nevne.

Det er først og fremst praktiske arbeidsoppgaver som medlemmene utfører. Oppgavene kan spenne fra rehabilitering av tungt utstyr til rengjøring av instrumenter med tannbørste. Oppussing av kanonene på Kopås og i Østre Strandbatteri var en del av oppgavene.

Hagen til Kommandantboligen og Kongelunden

Med vanlig god dugnadsinnsats ble hagen ryddet og beplantet. Og Kongelunden ble gjort klar, ryddet og beplantet til Kong Haralds signatur 6. mai 1995.

Statuen av Oberst Eriksen

OFV tok initiativet til å få reist en statue av Oberst Eriksen. Forsvarsdepartementet ga midlene etter søknad fra OFV. Kunstneren Egil Dahlin sto for utførelsen, og 6. mai 1995 ble statuen avduket av Kong Harald. Statuen ble flyttet til Festningsplassen i 2008 da den sto i veien for kulturarrangementene i Borggården.

Musikkspill og opera

I 1995 ble den første konserten i Borggården fremført, *Carina Burana*. I årene som fulgte kom *Det Gode Landet*, *Folk og Røvere* og operaforestillingen *Tryllefloyten*. OFV bisto med praktiske oppgaver. Vi deltok i bygging av scene, vi kjøpte stoler for publikum, vi solgte billetter og vi hadde vakt- og informasjonsoppgaver.

I 2000 oppførte vi vårt eget musikkspill *Åtemannsenka*. Resultatet ble dessverre en økonomisk nedtur, og en forenklet versjon året etter ble heller ingen redning for økonomien.

 KONGELIGE NORSKE MARINES MUSIKKORPS
mer info på www.fyrverkerikonsert.no

**Marinemusikkens
FYRVERKERIKONSERT
på Oscarsborg Festning**

**Wenche Myhre
Jens Pikenes
Anders Eljas**

**Lørdag
27. juni**

Området åpner kl. 20.00
Konserten starter kl. 22.00
Dirigent: Ingar Heine Bergby

Billetter inkl. ferge ordinært 400 kr - 350 kr før 13. juni
Selges på billett.no og Drebak turistinformasjon fra 13. mai

Oscarsborg Festning billett.no Arr: KMMK, Nasjonale Festningsverk, Oscarsborg Festnings Venner

Fyrverkerikonserten

Etter OFVs initiativ og som arrangerer ble fyrverkerikonserten med Kgl. Norske Marines Musikkorps første gang satt opp i 2002. Konserten er som et «fyrverkeri» å oppleve. OFV bistår nå med praktiske oppgaver som utleie av stoler, salg av billetter og veiledning for publikum.

Oscarsborg Operaen

OFV bisto med praktiske oppgaver frem til 2007. Oscarsborg-Operaen har nå etablert egen venneforening som tar seg av våre tidligere oppgaver og mer til. Den utviklingen har foregått i full forståelse med OFV.

Rydding og hogst på Veisvingbatteriet og Kopås

I 1995 ble Veisvingbatteriet pånytt ryddet for trær og kratt, og samme behandling ble Kopås utsatt for i 2008.

Sparebankstiftelsen DnB NOR

I 2004 fikk vi 1/2 million kroner som skulle brukes til informasjonsvirksomhet. Midlene er brukt til nye informasjonsskilter på skansene og en brosjyre. Oscarsborg Museums hefte *Oscarsborg Festning* er oversatt til engelsk og tysk og trykket. Digitalisering av gamle filmer er i gang. Nyutgivelsen av *Oscarsborg forteller historie* er gjort mulig takket være disse midlene. Noen midler står igjen til informasjonsopplegg for ungdom.

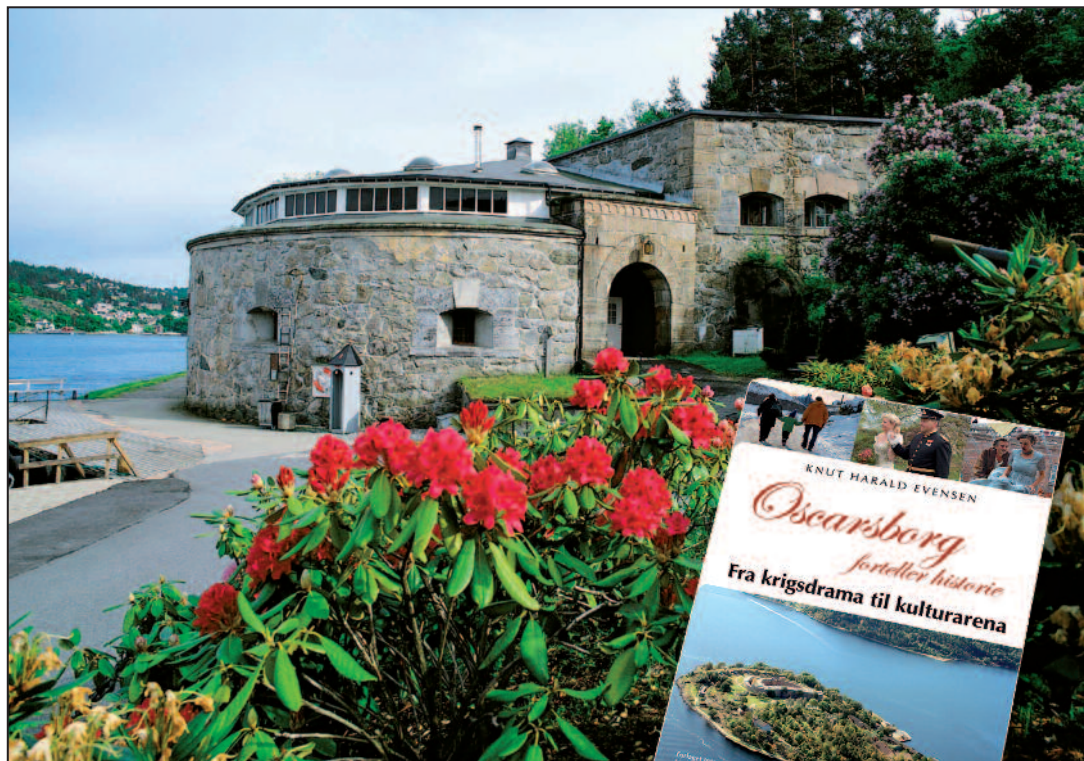

Plakett på Oberst Eriksens grav på Vår Frelses Gravlund Gravstedet hadde ingen informasjon om Oberst Eriksen. En plakett i bronse med informasjonen ble avduket i 2007, bl.a. i nærvær av representanter for Eriksens familie.

Festningsball og medlemstreff

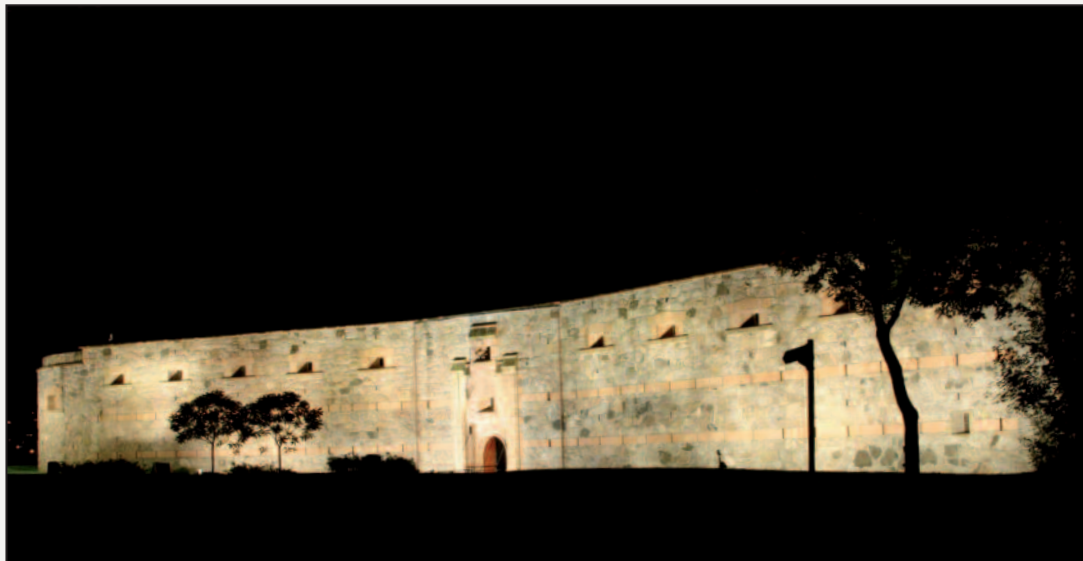
Festningsballet har vært arrangert uavbrutt fra 1985. Da inviteres medlemmene til et ekte ball med polonese og dans. Og i enklere former inviteres medlemmene til treff på ulike steder for både informasjon og med «noe å bite i». I 2008 hadde vi omvisning med informasjon om Kopås og en fin tur til Akershus Slott.

Boken OSCARSBORG FORTELLER HISTORIE

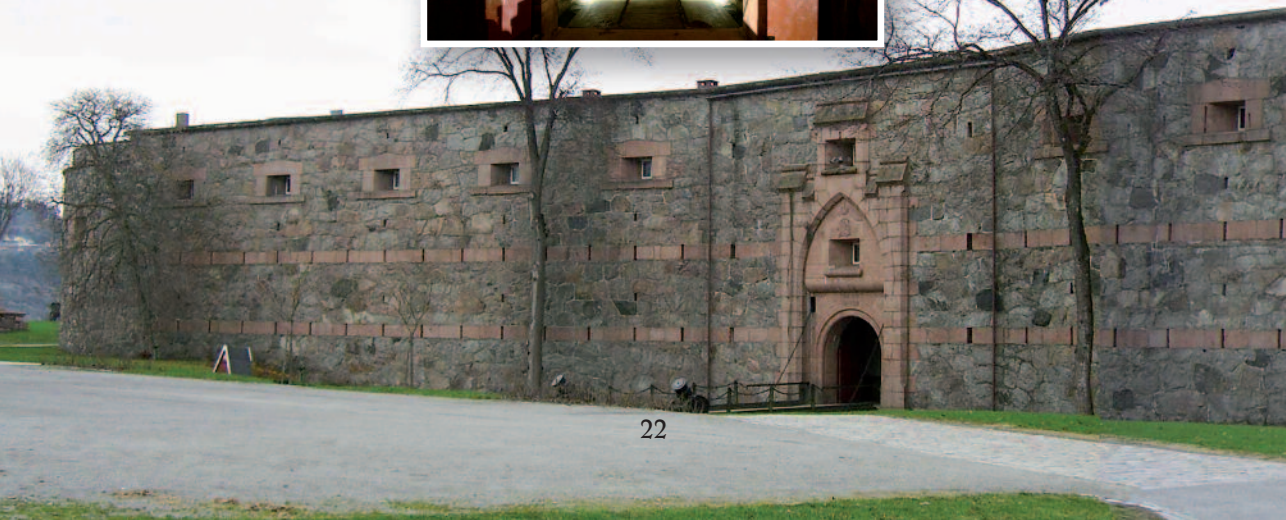
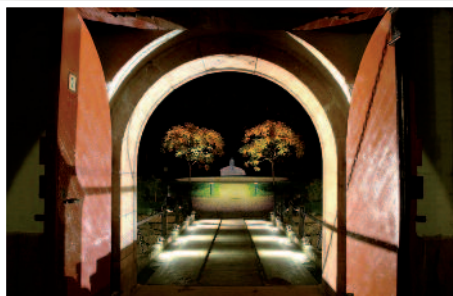
I 1992 utga vi boken som nå relanseres. Boken er skrevet av forfatteren Knut Harald Evensen. Boken skal selges på Oscarsborg og i bokhandlere i nærområdet.

Kan også bestilles på post@oscarsborgvenn.no. Pris 248 kroner + porto
(OFV medlemmer 100 kroner + porto).

Nytt flomlysanlegg – fasadelys er nå det rette navnet

Flomlysanlegget som ble tent i 1990 var modent for utskifting. OFV påtok seg igjen oppgaven med finansieringen av nytt anlegg og prosjektledelse. Som del av jobben ble festningen ryddet for trær og kratt. Det nye lyset ble tent 22. oktober 2009, og dekker hele festningsanlegget på Søndre Kaholmen. Kostnadene er nærmere 5 millioner kroner og bidragene har kommet fra bedrifter, privatpersoner, Forsvarsdepartementet, Akershus og Buskerud Fylkeskommuner, Frogn og Hurum Kommuner og Oscarsborg Museum.

Fremtiden for OFV

Mye forandret seg på Oscarsborg da militært nærvær og befalskole ble nedlagt og sivile aktiviteter overtok. Heldigvis er festningens Kommandant og Nasjonale Festningsverk opptatt av å bevare verdigheten og anleggene i samspill med kultur – næring – og andre sivile aktiviteter.

Et viktig område er å fortsette med informasjonsarbeidet. Vi utfordrer derfor ungdommen til å hjelpe oss med det, ikke minst i deres egen språkdrakt.

Mange bygninger og anlegg venter på rehabilitering. Og skansene som vi har ryddet for kratt og skog gror til igjen, bruk av sag og øks vil det alltid være behov for.

Ta vare på Oscarsborg – bli medlem!

Nye medlemmer er hjertelig velkomne. Bli med og ta vare på og videreutvikle en av nasjonens stolteste festninger!

- Medlemskontingenter: Familiemedlemskap kr 200,- / år
• Livsvarig familiemedlemskap kr 2.500,- • Bedrifter kr 500,- / år

Oscarsborg Festnings Venner, Postboks 230, 1441 Drøbak
www.oscarsborgvenn.no / post@oscarsborgvenn.no